

Ymateb ysgrifenedig gan Lywodraeth Cymru i adroddiad y Pwyllgor Deisebau – ‘Gaeaf Cynhesach - P-06-1326 Dylai'r Senedd graffu ar y sgandal mesuryddion rhagdalau yng Nghymru’

Hoffwn ddiolch i aelodau'r Pwyllgor Deisebau am eu hadroddiad ar y sgandal mesuryddion rhagdalau yng Nghymru, sydd wedi gwneud nifer o argymhellion pwysig. Rwy'n hynod falch o weld bod argymhellion y Pwyllgor yn cyd-fynd â'n safbwyntiau polisi a'n camau gweithredu. Rwyf wedi nodi fy ymateb i argymhellion unigol yr Adroddiad isod.

Mae Llywodraeth Cymru wedi datgan yn glir ei phryderon ynghylch defnyddio mesuryddion rhagdalau ers cryn amser. Ysgrifennais at gyflenwyr ynni mor bell yn ôl â Thachwedd 2022, a chyfarfod â hwy wedi hynny, i bwysleisio ein bod o'r farn nad oedd y cynnydd yn yr arfer o osod mesuryddion rhagdalau yn orfodol yn dderbyniol. Roeddem yn gwrthwynebu ar y sail bod yr arfer yn dileu gallu aelwydydd i ledaenu cost eu hanghenion ynni yn gyfartal dros gyfnod o 12 mis ac ar sail cost gyffredinol oherwydd, ar y pryd, tariffau rhagdalau oedd y dulliau talu drutaf. Roedd yn amlwg y byddai llawer o aelwydydd yn hunan-ddatgysylltu o ganlyniad i hyn. Cefais sicrwydd yn y cyfarfod y byddent yn cefnogi aelwydydd yng Nghymru yn ystod gaeaf 2022/23.

Bu i'r sgandal rhagdalau a gododd y gaeaf hwnnw ddirnstrio aelwydydd ac ychwanegodd at y pwysau yr oedd teuluoedd eisoes yn eu profi drwy'r argyfwng costau byw. Rhoes adroddiadau cythryblus y wasg gryn sioc a siom i mi pan glywais am gasglwyr dyledion yn torri i mewn i gartrefi, gan gynnwys aelwydydd pobl agored i niwed, a'u gorfodi i dderbyn mesuryddion rhagdalau.

Wrth i Ofgem gyhoeddi ar 10 Ionawr fod tri chyflenwr wedi darparu tystiolaeth a sicrwydd eu bod wedi bodloni amodau'r rheoleidiwr ar gyfer ailgychwyn gosod mesuryddion yn anwirfoddol, mae'n hanfodol bod cyflenwyr yn cadw at y rheolau y mae Ofgem wedi eu gosod, a bod aelwydydd agored i niwed yn cael eu hamddiffyn rhag arferion diegwyddor.

Argymhelliad 1

Dylai Llywodraeth Cymru gefnogi creu tariff cymdeithasol newydd i bobl agored i niwed er mwyn darparu mwy o gefnogaeth i'r rhai sydd â'r angen mwyaf.

Ymateb: Derbyn

Mae Llywodraeth Cymru wedi galw'n gyson dro ar ôl tro ar Lywodraeth y DU i gyflwyno tariff cymdeithasol i ddiogelu'r aelwydydd mwyaf agored i niwed. Rydym yn galw arnynt i ddilyn esiampl y diwydiant dŵr, lle mae cwmnïau'n cael eu gwahardd gan y gyfraith rhag datgysylltu neu gyfyngu ar gyflenwadau dŵr i aelwydydd sydd mewn dyled ariannol iddynt.

Pan ymrwymodd y Canghellor yn Natganiad yr hydref 2022 i ddatblygu dull newydd o ddiogelu defnyddwyr, gan gynnwys yr opsiwn o dariff cymdeithasol a fyddai'n berthnasol o fis Ebrill 2024, roeddem yn dechrau gobeithio y byddai pethau'n newid

o'r diwedd. Rydym bellach yn wynebu gaeaf heriol arall, ac mae'n destun pryder mawr nad ydym eto wedi gweld unrhyw beth pellach ar yr ymrwymiad hwn. Cefais gyfarfod â Gweinidog Defnyddwyr Ynni a Fforddiadwyedd y DU ym mis Tachwedd i drafod y mater hwn ac er i mi glywed geiriau cynnes, nid oedd ymrwymiad pendant i ymgynghori na gwneud cyhoeddiad.

Mae Llywodraeth Cymru o'r farn y gellir ariannu tariff cymdeithasol mewn ffordd flaengar sy'n cefnogi'r rhai mwyaf agored i niwed heb gael effaith negyddol sylweddol ar aelwydydd eraill. Mae gwres a phŵer yn wasanaethau hanfodol a dylid cynnig tariff cymdeithasol i bobl sy'n agored i niwed er mwyn sicrhau cyflenwad fforddiadwy.

Goblygiadau Ariannol – Dim

Argymhelliad 2

Dylai Llywodraeth Cymru edrych ar sut y gall wella gwasanaethau cynghori y gaeaf hwn, yn enwedig y rhai sydd wedi'u hanelu at y rhai mwyaf agored i niwed yn y gymdeithas. Gallai hyn gynnwys darparu cyllid ychwanegol, a/neu ymgyrch hysbysebu fwy gweladwy sy'n cyfeirio pobl at gyngor.

Ymateb: Derbynn

Er mwyn ymateb i'r argyfwng costau byw, cynyddwyd y cyllid i'r gwasanaeth cynghori Nyth ar gyfer gaeaf 2022/23. Cynyddodd y galw am gefnogaeth ar y llinell gyngor rhad ac am ddim o 15,000 y flwyddyn i 22,000 y flwyddyn. Gan fod cost ynni yn parhau yn bryder allweddol i aelwydydd Cymru, rydym wedi parhau i ariannu'r gwasanaeth ategol hwn eleni.

Byddwn yn atgyfeirio pobl at y gwasanaeth cynghori Nyth drwy'r ymgyrch costau byw Yma i Helpu¹ y gaeaf hwn.

Hefyd, rydym wedi lansio ein gwefan Gweithredu Hinsawdd Cymru² yn ddiweddar, sy'n rhoi cyngor ar ddefnyddio ynni yn y cartref ynghyd â champau eraill y gall pobl eu cymryd i leihau eu heffaith ar newid hinsawdd. Mae'r rhain yn cynnwys camau i leihau biliau tanwydd a defnyddio ynni yn fwy effeithlon yn ogystal â gosod technolegau ynni adnewyddadwy ac offer sy'n effeithlon o ran ynni.

O ran cymorth ehangach, eleni mae dros £11 miliwn ar gael ar gyfer gwasanaethau Cronfa Gyngori Sengl Llywodraeth Cymru. Mae'r gwasanaethau hyn yn achubiaeth i bobl sy'n cael trafferth gyda chostau byw, ac yn eu helpu i wneud y mwyaf o'u hincwm a delio â'u dyledion.

Mae'r Gronfa Gyngori Sengl yn brosiect penodol sy'n targedu cyngor i'r rhai sydd â'r angen mwyaf. Rydym yn parhau i weithio'n agos gyda darparwyr y Gronfa Gyngori Sengl i sicrhau bod pobl o'r grwpiau poblogaeth mwyaf ymylol a difreintiedig yng Nghymru yn cael y cyngor ar ddyledion sydd ei angen arnynt cyn

¹ [Yma i helpu gyda chostau byw | LLYW.CYMRU](#)

² [Polisiâu'r Llywodraeth: Newid Hinsawdd – Gweithredu ar Hinsawdd Cymru](#)

gynted â phosibl. Rwy'n falch bod model cyflawni'r Gronfa Gyngori Sengl wedi llwyddo i gyrraedd pobl yn gynt, gyda 55% o bobl yn cael cymorth cyn i bethau fynd yn argyfwng.

Rwy'n gwybod y bydd costau byw yn parhau i gynyddu'r galw am fynediad at wasanaethau cyngori ac mae'n bwysig ein bod yn cynnal ein gwaith cydweithredol gyda rhanddeiliaid allweddol i sicrhau bod polisïau ar waith i gwrdd â'r heriau sydd o'n blaenau. Rwy'n croesawu cyhoeddi adroddiad diweddar Ofgem sef [Cael help os na allwch fforddio eich biliau ynni | Ofgem](#) sy'n nodi camau amddiffyn y maent wedi gofyn i gyflenwyr ynni eu gweithredu ar gyfer aelwydydd agored i niwed y gaeaf hwn a bydd yn cyfeirio aelwydydd i'r safle hwn.

Goblygiadau ariannol – dim. Bydd unrhyw gostau ychwanegol yn dod o gyllidebau rhaglenni presennol.

Argymhelliad 3

Dylai Llywodraeth Cymru drafod gyda darparwyr cyfleustodau a fyddai'n bosib - o fewn terfynau rheolau diogelu data - i sicrhau, lle mae un sefydliad yn ymwybodol bod cwsmer yn agored i niwed, ei fod yn cael mwy o amddiffyniad yn awtomatig gan gyflenwyr eraill.

Ymateb: Derbyn

Rydym yn gefnogol iawn i'r dull hwn, fel y cadarnhaodd y Prif Weinidog yn y Pwyllgor Craffu ar Waith y Prif Weinidog ym mis Rhagfyr. Dylid defnyddio rhannu data er budd y cwsmer a dylid gwneud pob ymdrech i ddatblygu dull cadarn sy'n canolbwyntio ar y cwsmer, wedi'i gyd-gynhyrchu â chynrychiolwyr y rhai yr effeithir arnynt.

Mae fy swyddogion wedi trafod hyn gydag Ofgem, sydd hefyd yn gefnogol iawn i'r dull hwn o rannu data. Cynhaliodd Ofgem uwchgynhadledd ar fregusrwydd yn yr haf i archwilio'r posibilrwydd o rannu data rhwng rheoleiddwyr ac maent yn ystyried y ffordd orau o ddatrys materion diogelu data.

Mae ymgynghoriad eang yr Adran Busnes a Masnach ar Reoleiddio Doethach³: Cryfhau rheoleiddiad economaidd y sectorau ynni, dŵr a thelathrebu, sy'n cau ar 28 Ionawr, yn cynnwys adran ar gefnogi defnyddwyr. Mae'n cynnwys cynnig i helpu cwsmeriaid sy'n agored i niwed trwy gael un Gofrestr Gwasanaethau Blaenoriaeth amlsector fel y gellir rhannu data rhwng darparwyr gwasanaethau os yw cwsmer eisoes wedi hysbysu un ohonynt ei fod angen cymorth ychwanegol a'i fod yn fodlon i'w wybodaeth gael ei rhannu â darparwyr eraill. Bydd Llywodraeth Cymru yn ymateb yn ffurfiol i'r mater hwn i gofrestru ein cefnogaeth i'r cynnig a chynnig cydlynu mewnbyn rhanddeiliaid yng Nghymru yn ei ddyluniad.

Goblygiadau Ariannol – Dim

³ [Rheoleiddio Doethach: Cryfhau rheoleiddiad economaidd y sectorau ynni, dŵr a thelathrebu](#)

Argymhelliad 4

Dylai Llywodraeth Cymru weithio gyda Llywodraeth y DU ac Ofgem i sicrhau bod mwy o eglurder ynghylch pwy sydd â'r pŵer i rewi'r broses o osod mesuryddion rhagdal. Dylai'r pŵer hwnnw gael ei roi i unigolyn a enwir (yn Ofgem, a/neu'r Gweinidog perthnasol yn Llywodraeth y DU).

Ymateb: Derbyn

Byddai angen deddfwriaeth yn Senedd y DU er mwyn gwahardd cyflenwyr rhag gosod mesuryddion rhagdal. Cyfrifoldebau'r Ysgrifennydd Gwladol dros Ddiogeledd Ynni a Sero Net yw mesuryddion rhagdal.

Nid oes gan Ofgem y pŵer i wahardd mesuryddion rhagdal, ond gallant ddylanwadu ar gyflenwyr trwy godau ymarfer a'r amodau sy'n gysylltiedig â chytundebau trwyddedau'r cyflenwyr.

Goblygiadau Ariannol – Dim

Argymhelliad 5

Dylai Ofgem fonitro effaith y Cod Ymarfer - gan ganolbwyntio'n benodol ar y rhai sydd ar y terfynau oedran uchaf ac isaf. Yn benodol, rydym yn pryderu am y grŵp oedran 65-75 nad ydynt yn manteisio ar yr amddiffyniad mwyaf posibl i'r rhai dros 75 oed, ac aelwydydd â phlant cyn ysgol sy'n hŷn na'r terfyn dwy flwydd oed. Roedd y Pwyllgor yn synnu ac yn siomedig nad oedd y terfynau hyn sy'n seiliedig ar oedran yn fwy hael.

Ymateb: Derbyn

Mae Llywodraeth Cymru wedi galw am waharddiad ar fesuryddion rhagdal. Er mai gwaharddiad yw ein dewis o hyd, rwy'n falch bod Ofgem wedi cynnwys y gofynion a nodwyd yn wreiddiol yn eu Cod Ymarfer ar Fesuryddion Rhagdal Anwirfoddol yn nhrwydded pob un o'r cyflenwyr ynni. Mae hyn yn rhywbeth roeddwn i wedi galw amdano pan gyhoeddwyd y Cod ym mis Ebrill.

Pan gyhoeddwyd y cod yn wreiddiol, roedd yr aelwydydd â'r risg uchaf yn cynnwys pobl dros 85 oed heb unrhyw gyfeiriad at blant. Mae gostwng y terfyn oedran uchaf o dros 85 i dros 75 oed a chynnwys darpariaethau ar gyfer plant cyn oed ysgol o dan 2 oed yn gam i'r cyfeiriad cywir.

Mae Ofgem yn credu bod y grwpiau oedran wedi cael eu gosod yn briodol, yn dilyn ymgynghoriad a mewnbwn gan glinigwyr. Bydd pobl rhwng 65 a 75 oed yn cael eu hystyried os oes ganddynt gyflyrau iechyd. Rhaid i gyflenwyr hefyd asesu addasrwydd mesurydd rhagdal lle mae plant 5 oed ac iau.

Rwyf wedi cynghori Ofgem y bydd Llywodraeth Cymru yn monitro'r sefyllfa'n agos dros y gaeaf i sicrhau bod y rheolau'n gweithio a bod aelwydydd cymwys yn cael eu diogelu. Mae Ofgem wedi cadarnhau y bydd yn adolygu'r polisi ac yn gwneud

diwygiadau os gwelir ei fod yn aneffeithiol wrth amddiffyn y rhai mwyaf agored i niwed mewn cymdeithas.

Goblygiadau Ariannol – Dim

Argymhelliad 6

Dylai Llywodraeth Cymru adolygu a oes ganddynt unrhyw dystiolaeth a allai gefnogi diwygio'r cod i ostwng y terfyn oedran hŷn a/neu gynyddu'r oedran i aelwydydd â phlant i gynnwys yr holl blant cyn oed ysgol.

Ymateb: Derbyn

Ar hyn o bryd, nid oes gennym dystiolaeth sylweddol i argymell diwygio penderfyniad Ofgem. Newidiwyd y cynigion gwreiddiol i ystyried yr ymatebion i'r ymgynghoriad a mewnbyn yr arbenigwyr clinigol. Fodd bynnag, rydym wedi ymrwmo i weithio gydag Ofgem i fonitro'r sefyllfa ac i herio barn y sefydliad fel y bo'n briodol, os daw tystiolaeth o'r fath i'r amlwg.

Yn anffodus, mae'r argyfwng costau byw yn golygu bod pobl o bob oed bellach yn fwy tebygol o fod yn cael trafferth talu eu costau ynni. Rydym yn galw ar gyflenwyr i gefnogi eu cwsmeriaid yn ystod y cyfnod hwn, a defnyddio mesuryddion rhagdalau fel dewis pan fetha popeth arall yn unig, neu pan fo cwsmeriaid yn gofyn amdanynt.

Goblygiadau Ariannol – Dim

Argymhelliad 7

Dylai Ofgem weithio gyda chyflenwyr ynni i fonitro sut mae penderfyniadau ynghylch bod yn agored i niwed yn cael eu gwneud, a chan bwy. Nid cwmnïau casglu dyledion, sydd â'r prif nod o adennill dyled, ddylai fod y rhai sy'n gwneud penderfyniadau ynghylch pwy sy'n agored i niwed.

Ymateb: Derbyn

Mae Ofgem yn glir mai cyfrifoldeb y cyflenwyr ynni yw penderfynu pwy sy'n agored i niwed, ac y dylai cyflenwyr fod yn hyderus eu bod wedi asesu a nodi unrhyw fregusrwydd yn gywir cyn cymryd unrhyw gamau.

Rhaid i bob cyflenwr basio Adolygiad Ofgem ar gyfer Cydymffurfio â'r Farchnad, ymhlith gwiriadau eraill, cyn y gallant ail-ddechrau'r broses o osod mesuryddion rhagdalau. Hefyd, mae rheolau llym y mae'n rhaid i gyflenwyr a chwmnïau casglu dyledion gadw atynt, sef gwneud 10 ymgais o leiaf i gysylltu â chwsmer, cynnal ymweliad i ystyried lles, ac ymatal rhag gosod mesuryddion ar gyfer y cwsmeriaid risg uchaf.

Rhaid i gyflenwyr ddilyn y broses hon ac ni ddylent drosglwyddo unrhyw gwsmeriaid sydd yn y categorïau agored i niwed i gasglwyr dyledion.

Bûm mewn cyfarfod ag Ofgem ym mis Tachwedd i drafod cynlluniau'r gaeaf ar gyfer cwsmeriaid agored i niwed a chodais y mater ein bod wedi cael gwybod gan randdeiliaid am achosion lle mae pobl yn cael eu bygwth â mesuryddion rhagdalau yn y dyfodol, hyd yn oed pan fo'n amlwg eu bod yn bodloni amodau esemptiad.

Cadarnhaodd Ofgem fod ymddygiad o'r math hwnnw yn annerbyniol, a bod camau gweithredu y gellid eu cymryd, ac yn wir y byddai'r rhain yn cael eu cymryd, yn erbyn cyflenwyr nad ydynt yn amddiffyn cwsmeriaid agored i niwed. Byddaf yn gweithio gydag elusennau a grwpiau defnyddwyr i fonitro'r sefyllfa.

Goblygiadau Ariannol – Dim

Argymhelliad 8

Dylai Llywodraeth Cymru archwilio sut y gall Ynni Cymru, sydd newydd ei sefydlu, annog datblygu tariffau cymdeithasol lleol a'r defnydd ohonynt.

Ymateb: Cytuno mewn egwyddor

Fel rhan o'r Cytundeb Cydweithio, mae Plaid Cymru a Llywodraeth Cymru yn rhannu uchelgais i sefydlu cwmni ynni sy'n eiddo cyhoeddus i Gymru, Ynni Cymru, i ehangu cynhyrchu ynni adnewyddadwy sy'n eiddo i'r gymuned. Bydd Ynni Cymru yn gweithio gyda phartneriaid yn y gymuned a'r sector cyhoeddus i optimeiddio'r asedau ynni adnewyddadwy presennol a'u gwneud yn 'fwy clyfar' ledled Cymru. Bydd y gwaith hwn yn cynnwys y posibilrwydd o ddatblygu dulliau o sicrhau biliau ynni rhatach i gymunedau ynghyd â gwella budd economaidd a chymdeithasol ehangach. Mae'r camau cyntaf i sefydlu Ynni Cymru ar waith ac achos busnes cadarn ar y gweill ar gyfer y sefydliad gan gynnwys y dull o wireddu manteision.

Goblygiadau ariannol – dim. Bydd unrhyw gostau ychwanegol yn dod o gyllidebau rhaglenni presennol.

Jane Hutt AS/MS

**Gweinidog Cyfiawnder Cymdeithasol a'r Prif Chwip
Minister for Social Justice and Chief Whip**